

**Programma VMBO conferentie “Democratie in de jaren ’20. Jong, wankel en actueel”
VGN in samenwerking met HvA**

Algemene info:

Datum: Woensdag 10 april 2024

Locatie: [Kohnstammhuis Amsterdam](#)

Kosten: € 225,- euro (incl. koffie, lunch, werkmateriaal, een interessante congres tas en nascholingscertificaat)

Programma in het kort:

09.30 Registratie en ontvangst

10.00 Welkom

10.10-11.10 Startlezing: Ivo van de Wijdeven. Het Verbond van Actualisten (1923-1928) - 'Flinke Nederlanders' of ruziezoekers?

11.10-11.30 Thee en koffiepauze

11.30-12.30 Workshop en keuzelezing ronde 1.

12.30-13.45 Lunch en leermiddelenmarkt

13.45- 14.45: Workshop en keuzelezing ronde 2.

14.30-14.45 Thee en koffie pauze

14.45-15.30 Slotlezing Hendrik Atze van Doezum. Terug naar het vuur.

15.30 Afsluiting en borrel

De conferentie wordt gehouden in het Kohnstammhuis (Wibautstraat 2-4) van de Hogeschool van Amsterdam (HvA). De locatie is goed met het openbaar vervoer te bereiken. Onder het gebouw zit een kleine parkeergarage van Q-park, een grotere garage zit in aan de overkant onder het Wibauthuis van de HvA.

Informatie over de route naar het [Kohnstammhuis](#) en het [Wibauthuis](#).

Uitgebreid programma

09.30 Registratie en ontvangst

10.00 Welkom

10.10-11.10 Startlezing: Ivo van de Wijdeven. Het Verbond van Actualisten (1923-1928) - 'Flinke Nederlanders' of ruziezoekers?

Door: Ivo van de Wijdeven. *Historicus en analist.*

De verhalen en analyses van Ivo van de Wijdeven hebben onder meer hun weg gevonden naar de media als RLT Nieuws, VPRO OVT, NRC, Historisch Nieuwsblad, Clingendael Spectator en De Correspondent.

Het politieke landschap van Nederland is versplinterd. En dat terwijl de crises zich opstapelen, zowel in het binnenland als in het buitenland. Een eeuw geleden verkeerde Nederland in een soortgelijke situatie. Vooral aan de rechterkant van het politieke spectrum waren er partijen die simpele oplossingen en gouden bergen beloofden. Maar in de praktijk kwam daar bar weinig van terecht. Ivo van de Wijdeven houdt ons een spiegel voor met zijn verhaal over het Verbond van Actualisten, de eerste fascistische partij in Nederland.

Zijn boek 'De macht van het verleden. Geschiedenis als politiek wapen', stond op de shortlist van de Libris Geschiedenis Prijs 2023. In dit boek legt van de Wijdeven uit hoe potentaten als Poetin, Erdogan en Xi de geschiedenis gebruiken als wapen zonder weerga. Ambitieuze leiders doen dat wereldwijd. Ook in het Westen.

11.10-11.30 Thee en koffiepauze

11.30-12.30 Workshop en keuzelezing ronde 1.

Keuze uit:

- 1) Lezing: 'Versterken van veerkrachtige democratische gezindheid bij geschiedenisonderwijs?' door: Hessel Nieuwelink en Floor Rombout:** *lector Burgerschapsonderwijs associate lector Burgerschapsonderwijs Hogeschool van Amsterdam.*

Zeker bij geschiedenisonderwijs heeft leren over burgerschap en democratie een centrale plaats. Leerlingen leren bij geschiedenis nadenken over hoe samenlevingen ingericht kunnen worden en hoe macht verdeeld kan zijn, wat voor perspectieven daarop kunnen bestaan en welke perspectieven leerlingen zelf hebben. Dat betekent nog niet dat democratische waarden in de les per definitie gestimuleerd worden. Is het namelijk wel een taak van het (geschiedenis)onderwijs om dat te doen?

In hun lezing zullen Hessel Nieuwelink (lector Burgerschapsonderwijs en lerarenopleider, HvA) en Floor Rombout (associate lector Burgerschapsonderwijs en lerarenopleider bij de HvA) een pleidooi houden voor het versterken van democratische gezindheid van leerlingen. Een uitgangspunt daarbij is dat leerlingen niet enkel leren hoe zij zich kunnen voegen in de samenleving, maar ook hoe zij zelf de samenleving mede vorm kunnen geven. Juist bij het vak geschiedenis zien zij kansen om leerlingen kritisch na te laten denken over de betekenis van fundamentele democratische waarden, hun eigen opvattingen daarover en hoe deze in historische contexten betekenis krijgen. In de lezing gaan ze in op argumenten waarom docenten

geschiedenis een taak hebben in het versterken van democratische gezindheid van leerlingen en op enkele manieren waarop docenten dit in de klas kunnen doen.

2) Hoe maak je goede toetsvragen in combinatie met de gewijzigde syllabus? Door: Peter Jager, toetsdeskundigen bij het Cito Arnhem.

In de workshop gaan we aan het werk met de gewijzigde syllabus en onderzoeken wat goede en minder goede vragen zijn voor het schoolexamen en het centraal examen. Docenten gaan als 'examenmaker' zelf aan de slag en krijgen praktische tips bij het construeren en formuleren van de vragen en de antwoorden.

3) Workshop: 'Burgerschap'. Door: Johan van Driel: Curriculumontwikkelaar geschiedenis, SLO. Samen met deskundigen uit het onderwijsveld werkt hij aan de verbetering van de kwaliteit van het geschiedenisonderwijs in het voortgezet onderwijs. Bijna twintig jaar ervaring als docent in het voortgezet onderwijs. Daarnaast heeft hij in het verleden in verschillende rollen gewerkt aan de examens geschiedenis en is hij betrokken geweest bij methodeontwikkeling.

Er is op dit moment voor scholen lastig om samenhangend burgerschapsonderwijs te verzorgen. Veel scholen proberen de verscherpte burgerschapsopdracht te verwerken in hun schoolbeleid. Aangezien er geen wettelijke doelen zijn, hebben scholen te weinig houvast om hun burgerschapsonderwijs vorm te geven. Op dit moment worden de wettelijke doelen voor burgerschapsonderwijs ontwikkeld. Het vak geschiedenis kan een belangrijke rol spelen bij het vormgeven van het burgerschapsonderwijs op school. Tijdens deze interactieve workshop wil ik je aan de hand van praktische voorbeelden laten zien hoe de wettelijke doelen burgerschap er ongeveer uit komen te zien en hoe je aan deze doelen kunt werken binnen de geschiedenisles.

4) Workshop: 'Historische spellen maken'. Door: Koen Henskens: geschiedenisdocent, lerarenopleider Hogeschool Arnhem Nijmegen, vakdidacticus, historicus en mediëvist en bekend van Actief Historisch Denken.

Hoe kan je de geschiedenisstof leuk, concreet en interactief maken voor de leerlingen? Al 20 jaar is Koen Henskens bezig met het ontwikkelen van spelwerkvormen voor de geschiedenisles. Aan de hand van verschillende voorbeelden wordt een stappenplan geïntroduceerd hoe je zelf historische spellen kan maken voor in de les. Geen kwartet, triviaant en ganzenbord, maar op maat gemaakte spellen waarbij leerlingen zich inleven en zelf een stukje geschiedenis doorlopen.

5) Workshop: 'Een ooggetuige in de klas'. Door het Landelijk Steunpunt Gast sprekers WOII-Heden.

Een ooggetuige van een recente vredesmissie vertelt zijn persoonlijk verhaal. Wat heeft iemand meegemaakt gedurende de missie? Welke herinneringen staan in het geheugen gegrift? Welke sporen heeft de missie nagelaten in het verdere leven? Ervaar de kracht van een ooggetuige in de klas. Keer op keer blijkt dat een persoonlijk verhaal veel meer impact heeft dan welk boek of welke film ook. Voor informatie en boekingen zie www.steunpuntgastspreekers.nl

12.30-13.45 Lunch en leermiddelenmarkt

Op de leermiddelenmarkt staan o.a. de uitgeverijen Noordhoff, Malmberg, ThiemeMeulenhoff, Barbaar en Lamboo. Daarnaast zijn er organisaties als de Anne Frankstichting, Movies that Matter en Prodemos.

13.45- 14.45: Workshop en keuzelezing ronde 2.

Keuze uit:

- 1) Lezing: 'Geschiedenis tastbaar maken: democratie in de jonge Sovjetstaat'. Door: Anna Kuipers-Orlova.** *Gastdocent en spreker over de geschiedenis, cultuur en tradities van de Sovjet-Unie, Oekraïne en Rusland en docent muziek.*

Wat zien leerlingen voor zich wanneer ze denken aan de geschiedenis van de 20^e eeuw? Voor leerlingen bestaat het vaak uit het leren van de teksten met feiten en beelden van heel lang geleden, wat heel ver van hun af staat. Tijdens gastlessen deel ik niet alleen de geschiedkundige feiten, maar ook mijn kennis op basis van levenservaring en mijn eigen verhalen, omdat ik in de Oekraïense republiek van de Sovjet-Unie geboren en opgegroeid ben. Deze 'uit het leven gegrepen' verhalen zijn waardevol voor een goed begrip over deze periode.

Was er echt democratie in de jonge Sovjetstaat en vervolgens in de Sovjet-Unie? Of had het socialistische regime alleen uiterlijke kenmerken van democratie? Hoe en waarom werkte het zo? In combinatie met persoonlijke foto's en documenten uit mijn eigen archief en persoonlijke spullen komt de geschiedenis voor de leerling dichtbij en wordt deze tastbaar gemaakt.

In de lezing zal ingegaan worden op waarom gastlessen belangrijk zijn in de geschiedenisles en welk effect het op je leerling heeft. Tevens laat ik zien hoe samenwerking met docenten van andere vakken (zoals economie, aardrijkskunde, muziek, maatschappijleer, godsdienst, etc.) verbinding gemaakt kan worden tussen disciplines. Zo komt leerstof nog beter en makkelijker bij leerlingen binnen, waarmee betere toets- en examenresultaten bereikt worden.

- 2) Staatsinrichting in Nederland. Door: Jip Teegelbeckers, Promovendus bij lectoraat Burgerschapsonderwijs van de Hogeschool van Amsterdam, cluster Maatschappijvakken.** Er zijn verschillende manieren om les te geven over 'Staatsinrichting in Nederland' en daarbij horend over democratie. Een veelbelovende werkvorm is het oefenen met besluitvorming in een democratiesimulatie of rollenspel. Bij die werkvorm doen leerlingen politieke instituties na, zoals een parlement en oefenen daarin met manieren waarop besluiten worden gemaakt en beleid tot stand komt. Deze werkvorm kan op verschillende manieren worden vormgegeven: studenten kunnen oefenen in een parlement, de Europese Unie, maar ze kunnen ook een historische conferentie naspelen.

Tijdens een interactieve sessie word je meegenomen in een reeds ontwikkelde en onderzochte democratie simulatielessenreeks. Deze lessenreeks bestaat uit verschillende besluitvormingsoefeningen in verschillende politieke settings. We bespreken daarbij wat de ontwerpeisen waren van de lessenreeks en denken na over hoe je het kan toepassen op jouw eigen geschiedenis- en staatsinrichting-onderwijs.

- 3) Activerende Didactiek voor startende docenten en studenten. Door: Jikkemien Kuypers, docent geschiedenis aan de SG Newton Hoorn. In 2018 werd zij tijdens de Nacht van de Geschiedenis verkozen tot geschiedenisdocent van het jaar 2018.**

In onderwijsland wordt er al jaren geroepen dat activerende didactiek en directe instructie en activerende didactiek voor in je geschiedenislessen. Wat wordt er eigenlijk bedoeld

met activerende didactiek? Hoe en wanneer zet je deze in en wat is nou een 'goede' les? In deze workshop komen er een aantal voorbeelden voorbij, die je direct kan gebruiken in je lessen en gaan we aan de slag en oefenen met werkvormen.

- 4) **AI-taalmodellen en Democratie in de jaren '20.** *Door: Amber Brand, docent in het VO, docent bij de lerarenopleiding geschiedenis en lid van de werkgroep AI en onderwijs van het Centre of Expertise Applied AI van de HvA.*

'Democratie in de jaren '20. Jong, wankel en actueel', zou een AI- taalmodel zoals Chat GPT, Bard, Bing of My AI van Snapchat leerlingen kunnen helpen de essentie van dit thema te begrijpen? Kan zo'n taalmodel mij als docent helpen aantrekkelijk onderwijs te ontwerpen? We verkennen de kansen en risico's van Ai- taalmodellen in het onderwijs. Wat kan je er als docent mee? Hoe kunnen leerlingen het zinvol inzetten? Hoe kan je constructief omgaan met de minder positieve kanten van deze technologie? We gaan in op deze vragen en we bespreken enkele werkvormen waarin AI- taalmodellen een rol spelen.

- 5) **Aan de slag met bronnen en een historische onderzoeksvraag.** *Door: Maartje van der Eem, promovendus Universiteit van Amsterdam, docent geschiedenis Hermann Wesselink College en coördinator vaknetwerk geschiedenis AlfaGammapartners.*

Hoe kunnen we onze leerlingen kritischer laten nadenken over de betrouwbaarheid van bronnen? In deze workshop bekijken we een grote (evaluatieve) historische onderzoeksvraag, waarbij leerlingen met meerdere tegenstrijdige bronnen aan de slag moeten gaan. Hoe maak je zo'n opdracht? Hoe ondersteun je leerlingen bij het beantwoorden van zo'n grote onderzoeksvraag? We bespreken de ontwerpprincipes achter zo'n opdracht en hoe je deze in de les kunt inzetten.

14.30-14.45 Thee en koffie pauze

14.45-15.30 Slotlezing Hendrik Atze van Doezum. Terug naar het vuur.

Door: Hendrik Atze van Doezum, docent geschiedenis aan het CSG Lauwers College in Buitenpost. In 2022 werd hij uitgeroepen tot Geschiedenisdocent van het Jaar.

Terwijl de wereld in volle vaart doordraait, mogen wij niet blijven hangen in het verleden. Geschiedenis is voor mij geen doel, maar een middel. Er waren momenten waarop ik een hekel kreeg aan het vak geschiedenis, maar bij het kampvuur voelde ik opnieuw de warmte van ons prachtige vak. Het begon ooit met verhalen rond het kampvuur, en laten we daar naar terugkeren, juist omdat het zo actueel is.

15.30 Afsluiting en borrel